

บทความวิจัย**กระบวนการตรึงยะฮ์ อิสลามียะฮ์ และการนำมาปรับใช้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช**

อาหมิน ดาราพงศ์*, อิสมาแอ กาเต๊ะ**

*นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทคัดย่อ

วิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการนำกระบวนการตรึงยะฮ์ อิสลามียะฮ์มาปรับใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 5 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ประกอบในการวิจัย คือแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสอบถามคือบุคลากรครู รวมทั้งหมด 127 คน ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ (Krejcie and Morgan, 1970:608-610) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าทางสถิติการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ นำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการนำกระบวนการตรึงยะฮ์ อิสลามียะฮ์ มาปรับใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมมีระดับการนำมาปรับใช้อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.975

คำสำคัญ: กระบวนการ, ตรึงยะฮ์ อิสลามียะฮ์ , โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

RESEARCH

Applying Knowledge and its Process of Tarbiyah Islamiyah in Islamic Private School, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province.

Ameen Darapong*, Ismail Kateh**

*Student of Master, College of Islamic Studies, Prince of Songkhla University, Pattani Campus. E-mail: muhamad1970@hotmail.com

Dr.(Islamic Studies) Thesis Advisor, Islamic Studies.College of Islamic Studies Prince of Songkhla

Abstract

This research aimed at studying the level of applying knowledge and its process of tarbiyah Islamiyah in Islamic Private School, Mueang District, Nakhon Si Thammarat province. Purposing sampling was applied to get the sample from 5 schools located in Mueang District, Nakhon Si Thammarat based on Krejcie and Morgan theory (Krejcie and Morgan 1970:608-610). The questionnaire and interview were the research instrument used to collect data. There were 127 samples who answer the questionnaire, and the deep interview was used with 5 school headmasters. Then the data was analyzed by statistic .This study was a quality research. The data presented by the descriptive analysis.

The research indicated that the level of applying Tarbiyah Islamiyah in schools was very high 3.975

Keywords: Process, Tarbiyah Islamiyah, Islamic Private School

บทนำ

เด็กและเยาวชนเปรียบดังต้นดอกไม้บานาพันธุ์ที่กำลังจะเติบโตใหญ่และเบ่งบาน ที่จะนำมาซึ่งสีสันและความสวยงาม ความสดชื่นและสงบสุขแก่ผู้ที่พบเห็น หากต้นดอกไม้ดังกล่าวนั้นได้รับการดูแล บำรุงรักษา พรวนดิน ให้น้ำให้ปุ๋ย กำจัดวัชพืชต่างๆ และปกป้องมันจากการถูกทำลายและอันตรายต่างๆ แล้ว มันก็จะเจริญเติบโตขึ้นอย่างเต็มที่และสมบูรณ์ ต่างออกดอกบานสะพรั่ง มีสีสันสวยงาม ให้ประโยชน์ต่อโลกนี้อย่างอนอกอนันต์ ซึ่งไม่เฉพาะมนุษย์เท่านั้นที่ได้รับ แม้แต่สัตว์เล็กๆ อย่างแมลงก็พลอยได้รับไปด้วย ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงกล่าวไว้ในอัลกุรอาน ว่า

﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ تُؤْتِي أَكْلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْآمِثَالِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴾

ความว่า “เจ้าไม่เห็นดอกหรือว่า อัลลอฮ์ทรงยกอุทาหรณ์ไว้ว่า อุปมาคำพูดที่ดีดังต้นไม้ที่ดี รากของมันฝังแน่นลึกมั่นคง และกิ่งก้านของมันชูขึ้นไปในท้องฟ้า ผลของมันจะออกมาทุกกาลเวลา โดยอนุมัติของพระเจ้าของมัน และอัลลอฮ์ทรงยกอุทาหรณ์แก่นมนุษย์ทั้งมวล เพื่อพวกเขาจะได้รำลึก” (อิบรอฮีม,14:24-25)

อิบนุ อับบาส กล่าวว่า คำพูดที่ดี คือ คำกล่าวหา ลาอิลลาฮะ อิลลัลลอฮ์ และต้นไม้ที่ดีนั้นคือมูมิน รากของมันมั่นคงแข็งแรง คือ คำว่า ลาอิลลาฮะ อิลลัลลอฮ์ ที่อยู่ในหัวใจของมูมิน และกิ่งก้านของมันต่างชูขึ้นไปบนท้องฟ้า คือ การงานของมูมินนั้นถูกยกขึ้นไปบนท้องฟ้า (Ibn Kathir,1999,4:491-494)

แต่ในทางกลับกัน หากต้นดอกไม้เหล่านั้นไม่ได้รับการดูแล พรวนดิน ให้น้ำให้ปุ๋ยอย่างที่ควรจะเป็น ถูกปล่อยปละละเลยให้วัชพืชและแมลงต่างๆ มาทำลาย ไหนเลยที่มันสามารถจะเติบโตขึ้นมาอย่างสวยงามได้ บางทีมันอาจจะตายไปก่อนที่มันจะโตขึ้นมาเสียด้วยซ้ำ หรือบางทีอาจเป็นต้นดอกไม้ที่แคระแกร็น ไร้ซึ่งความสมบูรณ์และแข็งแรง เต็มไปด้วยร่องรอยการถูกกัดกินโดยหนอนและแมลง หรืออาจจะถูกเปียดบังไปด้วยวัชพืชต่างๆ ไม่มีแม้กระทั่งความสวยงามที่จะดึงดูดความสนใจของผู้ใดให้เหลียวมอง ต้นดอกไม้เป็นไปเช่นนี้ฉันใด เด็กและเยาวชนก็เป็นไปเช่นนั้นฉันนั้น

ในสภาพสังคมปัจจุบันเด็กและเยาวชนต่างก็ถูกห้อมล้อมไปด้วยปัญหาและสิ่งแวดล้อมที่เลวร้ายต่างๆ มากมาย อย่างปัญหาความแตกแยกและหย่าร้างในครอบครัว ปัญหาความยากจน ปัญหาการลักขโมย ปัญหาสื่อสังคมออนไลน์ ปัญหาเด็กติดเกมติดโทรศัพท์ ปัญหาการชินา ปัญหายาเสพติด ปัญหาการโกงกินและการคอร์รัปชัน ปัญหาความเสื่อมถอยและถดถอยทางศีลธรรมจรรยา ปัญหาความขัดแย้งและแตกแยกในสังคม ปัญหาโรคร้ายต่างๆ และอีกมากมายหลายปัญหา ซึ่งล้วนแล้วมาจากผลการกระทำของมนุษย์ทั้งสิ้น (อุษมาน ชุฟอัม,2545:10-11) ที่พร้อมจะกัดกร่อนและบ่อนทำลายพวกเขาได้ตลอดเวลา ซึ่งปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นนี้ ล้วนแล้วเกิดมาจากสาเหตุหลักที่สำคัญนั่นก็คือความเปราะบางทางศรัทธาและหย่อนยานในด้านการปฏิบัติตามหลักการศาสนา (อาศิส พิทักษ์คุมพล,2542:6-7) ดังนั้นจึงต้องมีสถาบันหนึ่งสถาบันใดทำหน้าที่ในการปกป้องดูแลพวกเขาให้ปลอดภัยจากความเลวร้ายเหล่านี้ ซึ่งนอกจากสถาบันครอบครัวซึ่งถือเป็นสถาบันหลักในการให้การอบรมสั่งสอน ดูแล ปกป้องพวกเขาแล้ว ก็ยังมีสถาบันการศึกษาอีกหนึ่งแหล่ง ที่ทุกคนต่างก็ให้ความเชื่อมั่นว่าจะเป็นสถานที่ที่ให้ความรู้และเป็นเกราะป้องกันและสามารถสร้างพวกเขาให้ประสบความสำเร็จได้ จาก

สถาบันการศึกษาต่างๆที่มีอยู่เหล่านั้น ซึ่งเป็นแหล่งและกำลังสำคัญในการเจียระไนและสร้างคน ก็ยังมีอีกหนึ่งสถาบันการศึกษาที่ผู้ปกครองยังคงเชื่อมั่นและให้ความไว้วางใจต่อการสร้าง หล่อหลอมเด็กๆและเยาวชนให้เป็นคนดี นั่นก็คือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญ

ด้วยสถานการณ์ทางสังคมที่เลวร้ายนี้ จึงทำให้ผู้ปกครองเลือกที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนที่สอนศาสนาควบคู่สามัญ มากกว่าที่จะให้บุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนที่สอนสายสามัญเพียงอย่างเดียว เพราะเนื่องมาจากความไม่มั่นใจว่าโรงเรียนที่มุ่งสอนเพียงด้านหนึ่งด้านใดนั้นจะทำให้ประสบความสำเร็จอย่างแท้จริงหรือไม่ และด้วยความมุ่งหวังและตระหนักดีว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้นจะช่วยปกป้องและนำพาบุตรหลานให้รอดพ้นจากความมืดมนและอันตรายทางสังคมได้ เหมือนดังที่อาจารย์อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียาได้กล่าวถึงบทบาทสำคัญของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามว่า เป็นสถาบันการสร้างประชาชาติที่สำคัญ เป็นแหล่งเผยแผ่คุณธรรมค่านิยมที่ดีของอิสลามแก่สังคม พร้อมกับปกป้องสมาชิกของสังคมให้รอดพ้นจากความโง่เขลา อวิชชา ความมั่งงายความผิดบาปต่างๆ และความถดถอยล้าสมัยและความไม่รู้ทุกประการ เพื่อที่จะนำผู้คนไปสู่ความสำเร็จทั้งในโลกนี้และโลกหน้า (อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา, 2558:52) จึงนับเป็นความหวังหนึ่งของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม และในปัจจุบันก็มีโรงเรียนในลักษณะนี้มีอยู่เกือบทุกพื้นที่ในภาคใต้ รวมทั้งในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราชก็เช่นกัน

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามดังกล่าวได้ทำการสอนวิชาศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ โดยเน้นคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ปลูกฝังความศรัทธา การปฏิบัติศาสนกิจ และแนวทางการดำเนินชีวิตประจำวันในด้านอื่นๆที่สอดคล้องกับหลักการอิสลาม สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ปกครองที่จะส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนดังกล่าว กระนั้นก็ตามกระบวนการจัดการเรียนการสอนและกระบวนการตรึบยยะฮ์ อิสลามียะฮ์ในโรงเรียนดังกล่าวย่อมมีการจัดการที่แตกต่างกันตามบริบทของแต่ละโรงเรียน และความแตกต่างกันของสภาพแวดล้อมทางชุมชน ซึ่งข้อมูลตรงกันจากการให้สัมภาษณ์ของอาจารย์เจนวิทย์ คงคาลิหมิน (28 มีนาคม 2559) ว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในขณะนี้ หากพิจารณากันอย่างถี่ถ้วนให้ดีแล้วเราจะพบว่า ยังไม่ประสบความสำเร็จในการอบรมสั่งสอนนักเรียน เพราะเนื่องจากว่า หากสังเกตพฤติกรรมวิถีชีวิต และการแสดงออกของพวกเขา เราจะเห็นถึงความเหมือนกัน คล้ายคลึงกันของพฤติกรรมที่แสดงออก นั่นก็คือ การไม่อยู่ในโอวาทของพ่อแม่ และครูบาอาจารย์ ไม่มีระเบียบวินัย ไม่ตรงต่อเวลา ไม่มีความมุ่งมั่นและความอดทน สิ้นไหลไปตามกระแสสังคมเกือบทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รูปแบบการแต่งกาย สีสันทาทางการพูดจา ที่เปลี่ยนไปอย่างเห็นได้ชัด ชอบความสนุกสนานและการเที่ยวเตร่เตร่ เหมือนกับว่า พวกเขาถูกสอนและออกแบบมาจากแม่พิมพ์เดียวกัน ถึงแม้ว่าพวกเขาจะอยู่กันคนละพื้นที่และคนละสถาบันกันก็ตาม และในขณะเดียวกันถามว่า ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาที่อยู่ในโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการตรึบยยะฮ์ อิสลามียะฮ์มากน้อยแค่ไหน และทุกคนมองเห็นเด่นชัดและเป็นไปในทิศทางเดียวกันในการนำนักเรียนไปสู่เป้าหมายเหมือนกันทุกคนหรือไม่ คำตอบคือยังไม่ชัด แล้วอย่างนี้ โรงเรียนจะสามารถผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพได้อย่างไรกัน ขอดังคำถามว่า หากเราแจกดินน้ำมันให้กับคุณครู เพื่อปั้นให้เป็นรูปทรงที่สวยงาม แล้วครูจะปั้นเป็นอะไร และจะปั้นกันอย่างไร หากเราไม่มีแผนหรือรูปแบบและความเข้าใจที่ตรงกันแน่นอนผลของมันก็ย่อมแตกต่างกันอย่างแน่นอน นั่นคือดินน้ำมัน แต่นักเรียนไม่ใช่ดินน้ำมัน แล้วเราจะปั้นให้เขาเป็นอะไร แล้วเราจะปั้นเขาอย่างไร ทุกคนมีแผนในการสร้างพวกเขาหรือยัง มีวิธี มีกระบวนการสร้างที่

ชัดเจนแล้วหรือยัง นี่คือนโยบายที่เกิดขึ้นในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช และอีกประการที่สำคัญก็คือ อาจารย์รอยาลี วาฮะ(วิทยากรอิสลามศึกษา,8 เมษายน 2560) ได้แสดงความคิดเห็น โดยกล่าวว่า การตรียะฮ์ อิสลามียะฮ์ ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ไม่ได้เป็นไปตามความคาดหวังเท่าใดนัก อันเนื่องมาจากสาเหตุใด โดยตั้งข้อสังเกตว่า ทำไมโต๊ะครูสมัยก่อนถึงได้ประสบความสำเร็จในการอบรมสั่งสอนศิษย์ ทั้งๆที่ไม่ได้มีสื่ออะไรมากมาย การบริหารจัดการก็เป็นไปตามศักยภาพที่มี นี่ไม่ใช่เพราะผลจากการอามัลการปฏิบัติตน รวมทั้งอัคลากจริยธรรมและความอิดลาศ ความบริสุทธิ์ใจของผู้เป็นโต๊ะครูหรือ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น เป็นผลให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาสภาพการจัดการตรียะฮ์อิสลามียะฮ์ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ว่าครู อาจารย์มีความรู้ ความเข้าใจและแนวทางอย่างไรในการนำหลักการและกระบวนการตรียะฮ์อิสลามียะฮ์มาปรับใช้ในโรงเรียน เพื่อเยาวชนเติบโตเป็นบุคคลที่ได้รับการพัฒนาในทุกๆด้าน รวมทั้งความรู้ความสามารถติดตามศักยภาพที่มีในแต่ละคน และด้วยภาระหน้าที่แห่งการสร้างคนตามเจตนารมณ์แห่งอิสลามที่จะผดุงไว้ซึ่งบุคคลที่ดี เพื่อทำหน้าที่ในการสร้างสังคมที่ดีต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการทำการศึกษาค้นคว้า วิจัยในเรื่องดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาระดับการนำกระบวนการตรียะฮ์อิสลามียะฮ์มาปรับใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ความสำคัญและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงระดับการนำกระบวนการตรียะฮ์อิสลามียะฮ์มาปรับใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ผลการวิจัยจะเป็นความรู้ และประสบการณ์ใหม่แก่ผู้วิจัย และสามารถนำผลดังกล่าวไปปรับใช้ในการตรียะฮ์อิสลามียะฮ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นทั้งในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและโรงเรียนประเภทอื่นๆได้

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับระดับการนำกระบวนการตรียะฮ์อิสลามียะฮ์ มาปรับใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการยกระดับและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน โดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบ ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงระดับการนำกระบวนการตรียะฮ์อิสลามียะฮ์มาปรับใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีจำนวน 5 โรงเรียน มีผู้บริหารโรงเรียนๆละ 3 คน รวมทั้งหมด 15 คน ครูอาจารย์ที่สอนอยู่ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ของแต่ละโรงเรียนรวมกันทั้งหมด 194 คน

กลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 5 โรงเรียน เลือกกลุ่มตัวอย่างในการทำแบบสอบถามเป็นบุคลากรครูอาจารย์ รวมทั้งหมด 127 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ทำแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติหลักๆคือ เป็นบุคลากรครู อาจารย์ที่สอนอยู่ในโรงเรียน

แบบแผนการวิจัย

1-ทบทวนเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการตรียะฮ์อิสลามียะฮ์หรือการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

2-กำหนดกรอบการวิจัย

3-กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4-สร้างและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5-เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผล

6-นำเสนอผลการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามสำหรับครูอาจารย์ที่สอนอยู่ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอนดังนี้

1- ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษาเพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามให้เนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2- ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือจากแบบวัดและประเมินผล รวมทั้งตัวอย่างแบบสอบถามเกี่ยวกับการตรียะฮ์ อิสลามียะฮ์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3- สร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับหัวข้อและวัตถุประสงค์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไข และตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามโดยหาค่า IOC

4- เพื่อให้แบบสอบถามมีความเที่ยงตรง (Validity) และมีความน่าเชื่อถือ (Reliability) มากน้อยเพียงใด โดยใช้วิธีทางสถิติ เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือว่า มีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pre-Test) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 ชุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1- ผู้วิจัยได้ขอหนังสือรับรองและหนังสือแนะนำตัวจากภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ถึงผู้บริหารโรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2- ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียนในการแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง
- 3- ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ และกำหนดระยะเวลาในการรับคืน
- 4- การจัดทำข้อมูล โดยการกำหนดรหัสและเกณฑ์การแปลความหมายข้อมูล และเตรียมการวิเคราะห์
- 5- ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติอย่างง่าย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequencies Distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นต้น

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการนำกระบวนการตรียะฮ์ อิสลามียะฮ์ มาปรับใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามความเห็นของครู ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นดังนี้

ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับการตรียะฮ์ อิสลามียะฮ์ และการนำมาปรับใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 71 คน (ร้อยละ 55.9) และเพศชายจำนวน 56 คน (ร้อยละ 44.1) ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุ 25-30 ปีมากที่สุด จำนวน 65 คน (ร้อยละ 51.2) รองลงมาคือ 31-40 ปี จำนวน 24 คน (ร้อยละ 18.9) และมีอายุ 41-50 ปี (ร้อยละ 15.7) ตามลำดับ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพมีครอบครัวจำนวน 67 คน (ร้อยละ 52.8) และโสดจำนวน 60 คน (ร้อยละ 47.2) ตามลำดับ ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามมีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุดจำนวน 103 คน (ร้อยละ 81.1) รองลงมาคือปริญญาโทจำนวน 16 คน (ร้อยละ 12.6) และอื่น ๆ จำนวน 6 คน (ร้อยละ 4.7) ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นครูสอนศาสนา จำนวน 69 คน (ร้อยละ 54.3) และครูสอนสามัญจำนวน 58 คน (ร้อยละ 45.7) ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์ในการทำงานด้านการตรียะฮ์ อิสลามียะฮ์ 1-3 ปีมากที่สุดจำนวน 43 คน (ร้อยละ 33.9) รองลงมาคือ มากกว่า 10 ปี จำนวน 42 คน (ร้อยละ 33.1) และ 4-6 ปีจำนวน 31 คน (ร้อยละ 24.4) ตามลำดับ

2) ผลการวิเคราะห์ระดับการนำกระบวนการตรียะฮ์ อิสลามียะฮ์ มาปรับใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินว่า ระดับการนำกระบวนการตรียะฮ์ อิสลามียะฮ์ มาปรับใช้ในโรงเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.9751 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.49099 ซึ่งโดยภาพรวมมีระดับการ

นำมาปรับใช้อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีการนำกระบวนการตรึงยะฮ อิสลามียะฮมาปรับใช้ในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้คือ โรงเรียนได้ส่งเสริมให้บุคลากรครูและนักเรียนมีวินัย ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา มีมานะฮและคุณธรรม จริยธรรมอิสลาม ($\bar{X}=4.38$, $S.D.=0.77$) โรงเรียนได้ส่งเสริมและจัดให้มีการอ่านอัชการุนนะบะวียะฮ (ดุอาฮยามเช้ายามเย็น) ที่โรงเรียนเป็นประจำทุกวัน ($\bar{X}=4.37$, $S.D.=0.74$) โรงเรียนให้ความสำคัญและส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาอิสลามตามวาระและโอกาส ($\bar{X}=4.32$, $S.D.=0.79$) โรงเรียนได้ส่งเสริม สั่งห้ามมิให้บุคลากรและนักเรียนเข้าใกล้สิ่งที่เป็นที่ต้องห้ามตามหลักการศาสนาอย่างสม่ำเสมอ เช่น ยาเสพติดและอบายมุขต่างๆ ($\bar{X}=4.30$, $S.D.=0.91$) โรงเรียนได้จัดกิจกรรมทัศนศึกษาที่สอดแทรกการตรึงยะฮ อิสลามียะฮไว้เสมอ ($\bar{X}=3.40$, $S.D.=1.06$) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาศรียะฮ อิสลามียะฮและการนำมาปรับใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปราย ดังนี้

ศึกษาระดับการนำกระบวนการตรึงยะฮ อิสลามียะฮมาปรับใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการนำกระบวนการตรึงยะฮ อิสลามียะฮมาปรับใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีการนำกระบวนการตรึงยะฮ อิสลามียะฮมาปรับใช้ในโรงเรียนอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชทุกโรงเรียน มีความตั้งใจและความมุ่งมั่นที่จะผลิตนักเรียนให้เป็นคนดีตามกรอบของอิสลาม และประสบความสำเร็จในการศึกษาเรียนรู้ กอปรกับโรงเรียนแต่ละโรงเรียนต้องการที่จะสร้างชื่อเสียงของตนเองให้เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป และสร้างความมั่นใจแก่ผู้ปกครองว่าโรงเรียนสามารถให้การอบรมสั่งสอนนักเรียนให้เป็นคนดีอยู่ในกรอบของศาสนา และสร้างความสำเร็จด้านการศึกษาได้ และอีกประการสำคัญก็คือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชทุกโรงเรียนได้ยึดเอาแนวทางและหลักการตรึงยะฮ อิสลามียะฮมาจาก อัลกุรอานและอัลหะดีษเป็นสำคัญซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของไมชาเร้าะ ขุนรักษ์ (2556:บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง วิธีการตรึงยะฮนักเรียนในโรงเรียนหาดใหญ่วิทยาคาร กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร 5 คน ครู 6 คน และนักเรียน 11 คน ผลการวิจัยพบว่า วิธีการตรึงยะฮในโรงเรียนหาดใหญ่วิทยาคาร มี 6 รูปแบบ คือ การใช้เรื่องราวจากอัลกุรอานและอัลหะดีษ การเป็นแบบอย่างที่ดี การสนทนา การฝึกแบบค่อยเป็นค่อยไป การลงโทษและการทำค้ายอบรม และยังมีข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาวิธีการตรึงยะฮนักเรียนโรงเรียนหาดใหญ่วิทยาคาร คือ การสร้างแรงจูงใจให้ครูมีกำลังใจในการศึกษาอัลกุรอานและอัลหะดีษเพิ่มเติม หาบุคลากรภายนอกที่มีความรู้การใช้อัลกุรอานและอัลหะดีษในการตรึงยะฮนักเรียนร่วมกับครูในโรงเรียน พัฒนาครูรอบบียสู่การเป็นแบบอย่างที่ดี จัดสรรเวลาให้เพียงพอ เพื่อให้ครูรอบบียสามารถทำ

หน้าที่ได้อย่างเต็มที่ ติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ของงานตักเตือนนักเรียน และทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง ให้ทราบถึงวิธีการและผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเมื่อผ่านการตักเตือนแล้ว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มุมีนี๊ะห์ บุนงอตาหยง (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคลากรครูทั้งภาควิชาศาสนาและสามัญจำนวน 393 คน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 ในภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากเหมือนกันทุกด้าน ส่วนรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 พบว่า ทุกโรงเรียนจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามใน 6 รูปแบบ คือ กิจกรรมหะละเกาะฮ์ กิจกรรมละหมาดกียามุลลัยลีในรูปแบบญะมาอะฮ์ กิจกรรมการถือศีลอดร่วมกัน 1-2 ครั้งต่อเดือน กิจกรรมพี่เตือนน้อง เพื่อนเตือนเพื่อน กิจกรรมบรรยายเกี่ยวกับความประเสริฐของคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมจริยธรรมอิสลาม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฮาซัน ปือราเฮง (2553 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาในอิสลาม : แนวคิดและกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ผลการวิจัยพบว่า ระบบการศึกษาในอิสลามเป็นระบบการศึกษาแห่งพระผู้เป็นเจ้า มีความเป็นสากล ครอบคลุมและสมบูรณ์แบบ มีความยืดหยุ่น และทันสมัย สอดคล้องกับธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ทุกยุคสมัย การศึกษาอิสลามมาจากรากฐานสำคัญ 3 แหล่ง คือ อัลกุรอาน อัลหะดีษ และทัศนะของปวงปราชญ์มุสลิม มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความศรัทธามั่นและภักดีต่ออัลลอฮ์ผู้ทรงสร้าง กระบวนการจัดการเรียนรู้ในอิสลามมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ หลักสูตรที่ครอบคลุมและสมดุล กระบวนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและหลากหลาย มีสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมพร้อมทั้งมีการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยการนำกระบวนการตักเตือน อิสลามียะฮ์ไปปรับใช้ มีดังนี้

- 1 ผู้บริหารและบุคลากรครูต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในทุกๆด้าน ทุกเวลา และสถานที่
- 2 ผู้บริหารและบุคลากรครูต้องมีความบริสุทธิ์ใจอย่างแท้จริงต่อการให้การตักเตือนแก่นักเรียน ซึ่งนอกจากต้องตั้งใจทำหน้าที่อย่างดีที่สุดแล้ว ต้องหมั่นขออู้อ้อต่ออัลลอฮ์และตะวักกัลต่อพระองค์
- 3 ครูที่ทำหน้าที่ตักเตือน ต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจการตักเตือนอย่างแท้จริง และเป็นบุคคลที่มีความอ่อนน้อม อ่อนโยนและเสียสละ ใจกว้างพร้อมรับฟังคำแนะนำตักเตือน และยินดีให้คำแนะนำแก่นักเรียนได้เสมอในทุกโอกาส
- 4 การนำกระบวนการตักเตือนไปปรับใช้กับใครคนใดคนหนึ่งให้ได้ผลและสำเร็จนั้น ไม่มีสูตรสำเร็จแน่นอนตายตัวเหมือนกันทุกคน บางทีวิธีและกระบวนการตักเตือนนี้อาจจะสำเร็จกับคนนี้ แต่วิธีและกระบวนการเดียวกันนี้อาจจะใช้ไม่ได้ผลกับอีกคนหนึ่ง ดังนั้นผู้ที่ปรารถนาจะตักเตือนและเข้าใจผู้ที่ตนทำ

การตรึงปัญหาคือเป็นรายบุคคลอย่างแท้จริง พร้อมกับมีความรู้และเข้าใจการตรึงปัญหาในวิธีการและกระบวนการเป็นอย่างดีเช่นกัน และนำมาใช้ถูกคน ถูกสถานที่ เวลาและโอกาส

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) เสนอให้มีกระบวนการศึกษาและวิจัยต่อในเรื่องของวิธีการ เพื่อให้กระบวนการตรึงปัญหาถูกใช้จริงในบริบทสังคมที่แตกต่างกัน

2) ให้มีการต่อยอดศึกษาวิจัยเรื่องนี้ต่อไป พร้อมนำเสนอผลการเปลี่ยนแปลงจากการนำกระบวนการตรึงปัญหา อิสลามียะฮ์มาปรับใช้

บรรณานุกรม

- ซูฟอัม อุษมาน.2545.**ว่าด้วยสังคม**.พิมพ์ครั้งที่ 1.ยะลา:ห้องสมุดอิสลาม ยะลา
- ฏ็อบรอนีย์ บิลลาเต๊ะ.สายรัก สายชีวิต, ม.ป.ป.พิมพ์ครั้งที่ 1. ปัตตานี:บินฮาลาบีเพรส
- นายนันท์วิชาการ.2555.**ครูสอนชีวิต**.อับนุ ฟาฏิมะฮฺ (นามแฝง) ผู้แปล.กรุงเทพฯ:ศูนย์ภาษาธรรม
- ฝ่ายการศึกษา มิดารุลวะฏ็อน.ม.ป.ป.**52วิธีการเพื่อลูกหลานเป็นเด็กดี**.นาอีม วงศ์เสงี่ยม ผู้แปล.มูลนิธิส่องทาง
- ธรรม
- มันศุร อับดุลลอฮฺ.2558. **เทคนิคการสร้างคนตามวิถีอัลกุรอานและอัซซุนนะฮฺ**.หาดใหญ่:สำนักพิมพ์อาลี
- พาณิซย์
- มุศฎาะฟา อัญญาฮาน .2545.**มุสลิมยุคใหม่ควรมีบุคลิกภาพอย่างไร? เล่ม1**. นัศรุลลอฮฺ ต้อยยิบ ผู้แปล.
- หาดใหญ่ สงขลา.สำนักพิมพ์อรรีซาละห์
- มุศฎาะฟา อัสสิบาอียฺ.2552.**วิเคราะห์บทเรียนและข้อคิดจากชีวประวัติท่านนบีมุฮัมมัด(ศ็อลลา)**.ขอซาลี
- เบญหมัด ผู้แปล.หาดใหญ่ สงขลา.มูลนิธิเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาสังคม
- มุห์หมัด บิน อับดุลลอฮฺ อัต-ดะวัยซ.2553.**ท่านนบีสอนเคาะหาบะฮฺอย่างไร?..แวมุฮัมมัดชอบรี แวะะโก๊ะ** ผู้
- แปล.ฟัยซอล อับดุลฮาดี.ผู้ตรวจทาน ม.ป.ท.
- มุห์หมัด อิบญะญะมีล ไชนู.2557.**วิธีเลี้ยงลูกให้เป็นคนดี**.มุห์หมัด เหมอนกุล ผู้แปล.ขอฟี การอ ผู้เรียบเรียง
- ตรวจทาน.พิมพ์ครั้งที่ 6. นัทชา พรันตัง
- ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี และคณะ. 2550. **การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษา**
- ขั้นพื้นฐาน**.กรุงเทพฯ.พิมพ์ดีการพิมพ์
- สมาคมศิษย์เก่าอาหรับแห่งประเทศไทย.2542.**พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมความหมายภาษาไทย**. ศูนย์
- กษัตริย์ฟ้าฮัด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอานอัลมะดีนะฮ์อัลมุเนาะเราะฮ์
- อิสมาอีลลูตฟี จะปะกียา.2015.**มุอัลลิม ร็อบบานียฺ ครูผู้สร้างประชาชาติ**.พิมพ์ครั้งที่1.ปัตตานี.
- มหาวิทยาลัยฟาฏอนี.
- Abdul-Kareem Bakkar.2011.**Haula at-Tarbiyah wa at-Ta'lim**. Dimishq.Daru at-Qalam.
- Abdullah Nasih Ulwan.1992.**Tarbiyatul Aulad fil Islam**. Saudi-Arabiya. Darus Salam.
- Abdul-Rahman al-Nahlawy.2003.**Usul al-Tarbiyah al-Islamiyah wa Asaliybiha fi al-bait wa**
- al-Madrasati wa al-Mujtamai**.Lebanon:Darul Fikri
- Abdul-Rahman Bin Abdul-Karim Al-Ubayyid.1993.**Usul Minhaji Al-Islami**. Dammam.Saudi-
- Arabiya.Darul As-Sakha-ir.
- Abu al-Fidaa Ismail Bin Umar Bin Kathir al-Qurshiy.1999.**Tafsir al-Quran al-Azim**. Riyadh.
- Saudi-Arabiya Daru al-Taiyibah.
- Ahmad Farid.2004.**Al-Tarbiyah ala Manhaj Ahli al-sunnah wa al-Jamaah**.Saudi Arabia.Dar
- Taibah
- Ahmad Fuaad al-Ahwani, **al-Tarbiyah fi al-Islam**,Misr : Dar al-Ma 'aarif

- Ahmad Rajab al-Asmar, 2001, *al-Nabiyu al-Murabbiyu*, 'Umman : Dar al-Furqan
- Khalid Bin Hamid al-Hazimiy, 2000, *Ussulu al-Tarbiyah al-Islamiyah*, al-Madinah al-Munawwarah: Dar 'Alam al-kutub
- Muhammad Qutb. 2004. *Manhaj al-Tarbiyah al-Islamiyah*. 16th. Eyibt: Darul Shuruq
- Mustafa al-Adawiy. 1998. *Fiqhu Tarbiyah al-Abnaa*. Daru Majid Usairiy.
- Saa'id Ismail Ali. 2005. *Ussul al-Tarbiyah al-Islamiyah*. al-Qahirah: Dar-Assalam
- มนูศักดิ์ โต๊ะเถื่อน. 2554. สภาพปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอัลลากแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- มะชาเอ๊ะ มะเซ็ง. 2552. หลักการและกระบวนการจัดการเรียนรู้ในสุเราะฮ์ลูกมาน: ศึกษากรณีการประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มูมิน๊ะห์ บุงอตาหยง. 2552. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 ,วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ไมชาเร๊ะ ขุนรักษ์. 2556. วิธีการ تربียะฮ์นักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่วิทยาการ, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ยุทธนา เกื้อกุล. 2550. วิทยาการสอนของท่านนบีหมัมมัด, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- วิโรจน์ วุฒประดิษฐ์. 2559. การศึกษาวิเคราะห์แนวทางการปลูกฝังหลักจริยธรรมของศาสนาฮัมมัด, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจริยศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
- อาซีซัน เกป็น. 2556. สภาพปัญหา และแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์